

TALOUSARVION 2026 TOIMINNALLISET TAVOITTEET

4.3 SIVISTYSTOIMI

Hyvinvoinnin toimialaan kuuluu kunnan sivistystoimi ja vapaa-aikatoimi. Sivistyksen alla on koulutoimi sekä kirjasto. Koulutoimi pyrkii takamaan opetuksen hyvän laadun ja nykyaikaiset oppimisympäristöt oppilaille ja henkilökunnalle. Kunta vastaa itse esi-, perus- ja lukiokoulutuksesta. Kunnassa on ollut vain yksi perusopetusta antava koulu, Lappajärven yhteiskoulu, syyslukukauden 2024 alusta. Kunnassa tarjotaan aamu- ja iltapäivätoimintaa kaikille 1.-2. -luokkalaisille, jotka sitä tarvitsevat. Sen yhteydessä kouluilla järjestetään myös esikoululaisten kerho koulupäivinä. Koulutoimeen kuuluu myös lukiokoulutuksen järjestäminen; sitä tarjoaa Lappajärven geolukio, jolla on oma erikoistumislinjansa, luonnontieteellinen linja.

Sivistystoimeen kuuluu myös kirjaston ylläpitäminen niin palvelukirjastona kuin omatoimikirjastonakin. Kirjasto on oleellinen osa viihtyisää ja palvelevaa kuntaa. Kunta on mukana Järvisuudun koulutuskuntayhtymässä, joka järjestää ammatillista koulutusta. Kansalaisopisto Järvisuudessa kunta on mukana kannatusjäsenenä.

Vapaa-aikatoimen alaiseen toimintaan kuuluu kunnan liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalvelut. Vapaa-aikatoimen tehtävä on edistää asukkaiden kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia, kehittää palveluita ja olosuhteita sekä arvioida toiminnan vaikuttavuutta. Vapaa-aikatoimi vastaa osaltaan kunnan hyvinvointityöstä sekä vastaa liikunta-alueiden kokonaisuudesta yhdessä teknisen toimen kanssa.

Varhaiskasvatuspalvelut Lappajärven kunta on ostanut 1.8.2022 lähtien Alajärven kaupungilta. Kuntien välisessä sopimuksessa Lappajärven hyvinvointivaliokunta toimii niin sanottuna tilaajavaliokuntana, joka valmistelee yhdessä Alajärven kaupungin kanssa talousarvion. Talousarvion hyväksyy lopullisesti Lappajärven kunnanhallitus ja -valtuusto.

4.3.1 Sivistystoimen hallinto

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus:

Sivistystoimen hallintoon kuuluvat lukion rehtori/sivistysjohtaja sekä vapaa-aikasihteri. Hallinnon tehtäviä on hajautettu rehtoreille ja koulusihterille; yleishallinnon puoli huolehtii koulutoimen, kirjaston ja vapaa-ajan yleishallinnosta yhteistyössä viranhaltijoiden kanssa. Hyvinvoinnin toimiala vastaa myös kunnan hyvinvointityöstä uuden 2025 hyväksytyn hallintosäännön mukaan.

Toiminnalliset tavoitteet:

Hallinto on vastuussa ja seuraa taloutta käyttöpuolella ja hankkeissa. Yhä laajeneva työkenttä on kunnan hyvinvointityö. Hyvinvointityö ohjaa valtuustokausiksi tehtävä hyvinvointisuunnitelma. Sitä

seurataan vuosiraportin sekä valtuustokauden päätteeksi tai päätyttyä tehdyllä hyvinvointikertomuksella.

Koulukyytireittien kilpailutus on vuorossa vuonna 2026. Sitä on valmisteltu pitkälti jo vuoden 2025 puolella. Tarjouskilpailutuksessa tehdään alueellista yhteistyö Alavuden kaupungin ollessa vetovastuussa. Kunnan bruttoliikenne tulee lisääntymään, koska Elyn vuoroja, jotka ovat palvelleet myös perusopetuksen koulukyyteinä, vähennetään syksyllä 2026. Toisaalta kunnan maksamat osuudet Elyn rahoittamiin kuljetuksiin vähentyvät.

Kunnan maahanmuuttotyötä tulee terävöittää ja saada kunnan oma organisaatio sekä toimintamallit selkeiksi.

Vuoden 2026 kunnan investointirahoihin varataan määrärahat:

- Yhteiskoulu: teknisten töiden laitteiden uusiminen sekä uuden opetusvälineistön hankinta, 20.000 euroa.

Sivistystoimen vuodelta 2025 vuodelle 2026 jatkuvia hankkeita ovat

- Koulunuorisotyöntekijä (AVI); omarahoitusosuus 10 % ; erilliset hankerahoitukset vuosille 2025 ja 2026
- Koulun kerhotoiminta; omarahoitusosuus 20 %
- Harrastaminen Suomen malli, omarahoitusosuus 30 %

Lisäksi pyritään hakemaan monialaista hanketta Välijoen kanavapuistoon: pedagoginen polku eri-ikäisille oppilaille, jossa yhdistyvät Vuosimiljoona-taideteoksen, arboretumin ja kivipuiston avulla biologian, maantiedon ja taiteen oppiminen sekä havainnollistaminen. Koulut ovat myös aktiivisia hakemaan Erasmus+ - tai NordPlus+-hankkeita.

Suunnitelmavuodet 2027-2028:

Oppilasmäärän vähenemiseen tullaan reagoimaan. Väheneminen vaikuttaa niin henkilöstömäärään kuin mahdollisesti myös koulukyytireitteihin. Hyvinvointivaliokunta on linjannut vuoden 2025 aikana pääteiltä poikkeavien reittien kuljetuslinjauksista. Arvioitavaksi tulee myös koulunuorisotyön jatkuminen; jos hankerahoitusta ei enää saa, toiminnan toivotaan jatkuvan kunnan omalla rahoituksella niin, että kunnassa on yksi yhteinen nuorisotyöntekijä koululle ja vapaa-aikaan.

Tavoitteet	Mittari	Tavoitetaso
Kunnan ostaman bruttoliikenteen kilpailutus; 2 vuotta + 1 + 1 optiovuosi	Tehty kilpailutus ja uusien reittien alkaminen syyslukukauden 2026 alusta.	Bruttoliikenne vastaa koulu kuljetustarpeita ja reitit ovat tarkoituksenmukaisia.
Kunnan maahanmuuttotyö; alueen kotouttamissuunnitelman	Kunnassa toimintamalli maahanmuuttajia varten	Toimintamallissa selkeät vastuutahot; huomioitu erityisesti

lisäksi kuntakohtainen toimintamalli		oppivelvollisuusikäiset lapset ja nuoret
--------------------------------------	--	--

Talous

Hallinto	TP 2024	TA+MU 2025	TA 2026	%-muutos
Toimintatuotot				
Toimintamenot				
Toimintakate				

4.3.2 Esi- ja perusopetus

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus

Lappajärvellä esi- ja perusopetusta annetaan 1.8.2024 alkaen vain Lappajärven yhteiskoululla. Kunnan oppilaaksiottoalue on muutettu yhdeksi alueeksi. Yhteiskoululla opetusta on 0.-9. luokilla, ja esikoululaiset ovat omana opetusryhmänä.

Perusopetuksessa noudatetaan erillistä paikallista opetussuunnitelmaa, jonka pohjana on yhteinen eteläpohjalainen opetussuunnitelma. Maakuntakohtaisia päivityksiä tulee joka lukuvuosi ja tarvittaessa päivitetään paikallista opetussuunnitelmaa. Tuntijako tulee muuttumaan 1.8.2026 alkaen, kun ruotsin kielen opetus muuttuu yläluokilla maakunnallinen oppiaine yrittäjämäinen toimintatapa jää pois 9. luokka-asteelta. Samalla 4. luokan valinnaisaine siirtyy 9. luokalle.

Koulun tiloissa toimii hyvinvointialueen opiskeluhoito. Vakituksia ja jokapäiväisiä palveluja ovat kuraattori ja kouluterveydenhoitoja. Lisäksi koulun tiloissa käy koululääkäri ja säännöllisesti koulupsykykari. Koulupsykologipalvelut ovat tällä hetkellä tarjolla alaluokkaikäisille. Muut psykologipalvelut (mm. tutkimukset) hyvinvointialue ostaa erillisinä palveluina. Koulukeskuksen keittiö toimii valmistuskeittinä, josta ateriat lähtevät varhaiskasvatuksen yksiköihin keskusta-alueella.

Toiminnalliset tavoitteet:

Lukuvuonna 2025-2026 alaluokilla on kaikilla ikäryhmillä kaksi rinnakkaisluokkaa, mutta lukuvuoden 2026-2027 alusta rinnakkaisluokkia ei oppilasennusteiden mukaan enää tule alkuopetukseen eikä myöhemmin muillekaan luokka-asteille. Esiopetuksessa siirrytään malliin, jossa yhtä ryhmää varten on kaksi työntekijää, jos oppilasmäärä ylittää 13: esikouluopettaja ja koulunkäynninohjaaja. Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut suosituksen koulussa annettavan esiopetuksen ryhmäkoosta. Sen mukaisesti yhden opettajan esiopetusryhmässä saa olla enintään 13 lasta tai 20 lasta, jos ryhmässä on toinen koulutettu aikuinen.

Uimaopetusta on tarjottu viime vuosina 3. luokkalaisille kolmen kerran jaksona. Jos tätä määrää halutaan nostaa viiteen kertaan ja uimaopetusta laajentaa niin 3. kuin 4. luokkalaisille, kuten se oli ennen, on muihin kuluihin varattava noin 6.000 euron määräraha. Aiemmin uimaopetus annettiin kunnan alueella hotelli Kivitipun yhteydessä, nyt uimaopetukseen kuljetaan joko Alajärvelle tai Veteliin. Luonnollisesti kuljetuskustannukset nousevat runsaasti. Uimaopetuksen kohderyhmä pitää

suunnitella vielä erikseen, kun sitä annetaan uimahalleissa, joissa voidaan opettaa pienempiäkin oppilaita.

Yhteiskoululla toimii perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmä eli VALO. Lukuvuonna 2025-2026 valoryhmälle annetaan opetusta omana ryhmänä. Tämä tarve tulee pysymään jatkossakin ja opettajavirkojen vähetessä perusopetuksen luokanopettajapuolelta, on mahdollista siirtää viranhaltija valmistavan opetuksen opettajaksi. Opettajien koulutusta tarjotaan mm. oppimisen tuen uudistukseen ja yhteisopettajuuden kehittämiseen.

Oppilasennuste, joka on päivitetty tilastointipäivää 20.9.2025 vastaavaksi:

OPPILASENNUSTE 20.9.2025								
eskareiden synt.vuosi	s. 2019	s. 2020	s. 2021	s. 2022	s. 2023	s. 2024		
	2025-2026	2026-2027	2027-2028	2028-2029	2029-2030	2030-2031		
Yhteiskoulu	0 LK	13	17	21	19	18	18	0 LK
1.8.2014 alk.	1 LK	26	13	17	21	19	18	1 LK
1.8.2023 + Ra	2 LK	19	26	13	17	21	19	2 LK
1.8.2024 + Lä	3 LK	35	19	26	13	17	21	3 LK
	4 LK	35	35	19	26	13	17	4 LK
	5 LK	26	35	35	19	26	13	5 LK
	6 LK	30	26	35	35	19	26	6 LK
1 lk- 6 lk		171	154	128	93	115	114	1 lk- 6 lk
0 lk- 6 lk		184	171	149	112	133	132	0 lk- 6 lk
Yhteiskoulu		2025-2026	2026-2027	2027-2028	2028-2029	2029-2030	2030-2031	
1.8.2014 alk.	7 LK	37	30	26	35	35	19	7 LK
	8 LK	29	37	30	26	35	35	8 LK
	9 LK	22	29	37	30	26	35	9 LK
yhteensä		88	96	93	91	96	89	yhteensä
		2025-2026	2026-2027	2027-2028	2028-2029	2029-2030	2029-2030	
Lukio	1. vuosi	30	12	17	24	18	18	
	2. vuosi	16	30	12	17	24	18	
	3. vuosi	17	16	30	12	17	24	
Yhteensä		63	58	59	53	59	60	
Esioppilaat		13	17	21	19	18	18	
Alakoulut		171	154	128	93	115	114	
Yhteiskoulu 7-9		88	96	93	91	96	89	
Eo + po yht.		272	267	242	203	229	221	
joista valo-opp.		8						
Lukio		63	58	59	53	59	60	
Yhteensä		335	325	301	256	288	281	

Suunnitelmavuodet 2027 – 2028:

Suunnitteluvuosina tulee eteen opettajavirkojen tarkastelu, koska oppilasennuste näyttää, että erityisesti alaluokkien opetuksessa oppilasmäärän väheneminen on noin 20 – 25 oppilasta/ lukuvuosi (katso edellä oppilasennustetaulukko). Esiopetuksen järjestäminen tullaan toteuttamaan joko kahtena esiopetusryhmänä tai yhdessä alkuopetuksen kanssa siten, että on yksi esiopetusryhmä, yksi yhdysluokka 0.-1. ja yksi 1. luokka.

Tavoitteet	Mittari	Tavoitetaso
Oppimisen tuen uudistuksen käyttöönotto	Tarvittavat muutokset toiminnassa ja toimintaohjeissa on saatu ajan tasalle ennen 31.8.2026. Päätökset on tehty ajallaan.	Oppimisen tuen uudistuksen eri osa-alueet on huomioitu ja otettu käyttöön mahdollisimman sujuvasti ja laadukkaasti.
Investoinnit koulun tekniseen varustukseen; tekninen työ ja uusi opetusvälineistö.	Uudet laitteet hankittu ja otettu käyttöön. Opastus käyttöön hoidettu.	Vanhat ja turvallisuudelle riskejä aiheuttavat koneet on uusittu sekä hankittu uusia opetusvälineitä.
Uimaopetuksen lisääminen alaluokilla	Kaksi ikäryhmää käy uimaopetuksessa viisi kertaa kevätlukukaudella 2026.	Uimaopetuksen taso nostetaan siten, että se tukee lapsen uimaan oppimista ja opetus on oikea-aikaista (ikätaaso ja opetuksen ajankohta). Talousarviovaraus 6.000 euroa.

Talous

Perusopetus	TP 2024	TA+MU 2025	TA 2026	%-muutos
Toimintatuotot				
Toimintamenot				
Toimintakate				

4.3.3 Peruskoulujen yhteinen ja muu toiminta

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus:

Yhteiseen toimintaan kuuluu koulutoimessa järjestettävä erityisopetus sekä muu yhteinen toiminta. Erityisopetuksessa on kahdenlaisia virkoja: laaja-alaisia erityisopettajia sekä erityisluokanopettajia. Koulunkäynninohjaajia käytetään opetuksen tukena oppitunneilla, aamu- ja iltapäivätoiminnassa sekä esikoululaisten ap-ip-kerhossa. Muuhun toimintaan kuuluu myös perusopetuksen hanketoiminta.

Toiminnalliset tavoitteet:

Tavoitteena on koko perusopetuksen toimintojen tuottaminen laadukkaasti ja korkealla tasolla. Tähän pyritään ammattitaitoisen ja oikein resurssoidun henkilöstön avulla. Erityisopettajia perusopetuksessa on henkilötyövuosina 4,0. Edellisenä lukuvuonna erityisopettajia on ollut 3,4. Lisäys johtuu oppimisen tuen muutoksista erityisesti yksilöllisen tuen antamisessa. Lisäys on tehty nimenomaan erityisluokanopetuksen puolella – luokilla 7.-9. ei ole ollut aiemmin

erityisluokanopettajaa. Erityisopetuksen virkarakenne on tarkasteltava yhdessä muiden opettajavirkojen kanssa oppimisen tuen muutosten sekä oppilasmäärän vähenemisen takia. Virkarakenteessa ja resurssien kohdentamisessa huomioidaan tuen tarpeen lisääntyvä siirtyminen alaluokilta yläluokille.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan käytänteitä on muutettu vuoden 2024 puolella: esikoululaiset voivat hakea koululla järjestettävään esikoululaisten ap-ip-kerhoon, joka toimii yhdessä koululaisten ap-ip-toiminnan kanssa. Halutessaan vanhemmat voivat hakea lapselleen täydentävää varhaiskasvatusta, joka toimii varhaiskasvatuksen yksiköissä. Vuonna 2026 ap-ip-toiminnan maksut tullaan tarkistamaan. Valtiovallan mahdolliset leikkaukset ap-ip-toimintaan tullee aiheuttamaan lisää korotuspaineita perheiltä perittäviin maksuihin. Jos valtionosuus vähenee reilusti, niin on pohdittava myös toiminnan järjestämisen laajuutta sekä kohderyhmän rajaamista. Vuonna 2026 selvitetään myös pysyvän mallin rakentaminen pienten oppilaiden kesälomakauden alkuun sijoittuvaan kesäkerhoon. Samalla luodaan koulunkäynninohjaajille työaikamahdollisuuksia koulujen loma-aikoihin. Myös muiden loma-aikojen työmahdollisuuksia tarkastellaan samalla.

Suunnitelmavuodet 2027 – 2028:

Suomen valtion linjauksien ja asetusten aiheuttamien muutosten käyttöönotto sekä virkarakenteen mahdolliset muutokset. Erityisopetuksen virkarakenteen tarkastelu ja virkojen muuttaminen tai perustaminen.

Tavoitteet	Mittari	Tavoitetaso
Ap-ip-toimintamaksujen ajantasaistaminen. Tarvittaessa toiminnan tai kohderyhmän rajaaminen.	Päätökset maksuista	Noudatetaan perusopetuslaissa kirjattuja maksuja
Kesäkerhon pysyvä järjestäminen ja rakenne yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	Vuosittainen kesäkerho, johon osallistuu myös kunnan työntekijöitä	Kesäkerho onnistuu sivistystoimen panostuksen myötä; tarjotaan tilat ja työvoimaa.
Erityisopetuksen virkarakenne; valmistelu aloitetaan v. 2026, päätökset voivat olla vuorossa vasta v. 2027	Päätökset virkarakenteesta lukuvuoden 2026-2027 aikana.	Virkarakenne vastaa oppimisen tuen vaatimuksia sekä yhteiskoulun tarpeita

Talous

Peruskoulujen yht.toiminta	TP 2024	TA+MU 2025	TA 2026	%-muutos
Toimintatuotot				
Toimintamenot				
Toimintakate				

4.3.4 Lukiokoulutus

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus:

Lukion tehtävä on tarjota laadukasta toisen asteen yleissivistävää koulutusta, joka antaa opiskelijoille hyvät oppimisedellytykset ja -tulokset sekä jatko-opintomahdollisuudet. Lukio tekee laajaa yhteistyötä eri toisen asteen toimijoiden kanssa niin paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. Geolukio tarjoaa opintoja erityisellä luonnontieteellisellä linjalla. Syksystä 2024 lähtien geolukio on ollut mukana Järvisseudun urheilulinjan toteutuksessa yhdessä Jamin sekä Alajärven, Evijärven ja Vimpelin lukioden kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet:

Kuten perusopetuksen puolella myös lukiokoulutuksessa oppimisen tuen muutokset kuuluvat vahvasti lukuvuoteen 2025-2026. Erityisopetuksen konsultaatiota tarjotaan opettajille ja tukiopetuksen muotoja pyritään kehittämään; samoin oppimisen tuen dokumentointia. Kehittämiskohteena on tekoälyn käyttö lukiokoulutuksessa; tästä tulee lukuvuoden aikana koulutusta opettajille. Kuuden lukion (Alajärvi, Evijärvi, Härmä, Kauhava, Lappajärvi ja Vimpeli) yhteiset hankkeet jatkuvat yhteisellä teemaviikolla keväällä 2026 teemalla geopark. Osa teemaviikosta toteutetaan omilla lukioilla ja paikkakunnilla; osa taas yhdessä erityisesti geokohteissa tai geopark-tiedon äärellä.

Suunnitelmavuodet 2027 - 2028:

Kansainvälisen koulutusmatkailun kehittäminen yhteistyössä kunnan, alueen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Tavoitteet	Mittari	Tavoitetaso
Tekoälyohjeistus	Ohjeistusta niin opiskelijoille kuin opettajillekin.	Opettajia koulutetaan tekoälystä ja lukiolla on ohjeet ja viittaukset tekoälyn käyttöön.
Oppimisen tuen dokumentointi	Kirjauskäytännöt ja asiakirjapohjat ovat käytettävissä.	Koko henkilökunnalla on tieto, mitä kirjataan ja mihin kirjataan.

Talous

Lukio	TP 2024	TA+MU 2025	TA 2026	%-muutos
Toimintatuotot				
Toimintamenot				
Toimintakate				

4.3.5 Ammatillinen ja muu koulutus

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus:

Lappajärven kunta on mukana Järviseudun ammatti-instituutissa eli Jamissa yhtenä omistajakuntana. Muut kunnat ovat Evijärvi, Vimpeli, Alajärvi ja Kauhava. Uudeksi omistajakunnaksi tuli syksyllä 2021 Alavus.

Lappajärven kunta ostaa musiikkiopistopalvelut eli taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetuksen Kauhavan kaupungin oppilaitokselta, Härmänmaan musiikkiopistolta. Lappajärvi, Evijärvi ja Kauhava ovat Järvilakeuden kansalaisopiston kannatusyhdistyksen jäseniä. Järvilakeuden kansalaisopisto järjestää koulutus- ja harrastusmahdollisuuksia eri ikäisille kuntalaisille ympäri aluetta pohjakoulutuksesta riippumatta. Opisto toteuttaa myös teatteritaiteen perusopetusta lapsille ja nuorille yleisen oppimäärän mukaan. Kansalaisopiston Erasmus+ akkreditoinnin turvin voidaan järjestää mm. opintomatkoja muualle Eurooppaan ja tuoda asiantuntijoita ja opettajia alueelle.

Toiminnalliset tavoitteet:

Kunta ja koulut tarjoavat opistoille tilat, joissa toimia. Härmänmaan musiikkiopisto tarjoaa ensisijaisesti lapsille ja nuorille, mutta näiden lisäksi myös aikuisille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää opetusta. Kunta on uusinnut sopimuksen Kauhavan kaupungin kanssa musiikkiopistopalveluista vuonna 2024; mikä aiheuttaa muutamia muutoksia mm. soittimien kunnossapidossa ja talousarvioon varattavissa määrärahoissa.

Järvilakeuden kansalaisopiston tavoitteena on toteuttaa monipuolista opetus- ja harrastustoimintaa, johon jokaisella on mahdollisuus osallistua taloudellisen tilanteen estämättä. Yhteistyötä tehdään paikallisten tahojen kuten Lappajärven kunnan, Kraatterijärvi Geoparkin sekä muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Kurssitoiminnan toteuttamisen lisäksi pyritään luomaan uusia toiminnan ja yhteistyön malleja myös kehittämishankkeiden myötä. Opistotoimintaa on toteutettu vuonna 2026 tällä alueella 60 vuotta, ja tätä juhlitaan vuoden mittaan.

Talous

Ammatillinen ja muu koulutus	TP 2024	TA+MU 2025	TA 2026	%-muutos
Toimintamenot				
Toimintakate				

4.3.6 Kirjastotoimi

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus:

Kirjaston toiminta-ajatuksena on tarjota kuntalaisille tasapuolisesti tietoa, virkistystä, elämyksiä, ammattitaitoisen henkilökunnan palvelut sekä tilat ja kokoelmat opiskeluun ja tapahtumien järjestämiseen. Toimipaikkana on kirjasto, joka on auki viitenä arkipäivänä viikossa. Omatoimikirjasto on käytettävissä rekisteröityneille asiakkaille ma-su klo 7–21 silloin, kun henkilökunta ei ole paikalla. Palvelutila on käytössä henkilökunnan ollessa kirjastossa. Kirjastonjohtajan työtehtävistä 20 % kuuluu vapaa-aikatoimen kulttuuritehtävien hoitamiseen.

Toiminnalliset tavoitteet:

Kirjaston kehittämiselle luodaan suuntaviivat vuoden 2026 aikana. Kirjasto tekee oman strategiansa, joka pohjautuu uuteen kuntastrategiaan sekä vapaa-aikastrategiaan. Käytettävissä on myös kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Uutena palvelumuotona otetaan käyttöön digitointilaite ja asiakkaita opastetaan sen käyttöön. Käyttöä varten tehdään myös kirjallinen ohjeistus. Kuten kirjaston tilastotaulukosta näkee, Lappajärven kirjaston käyttöluvut, asiakkaat ja lainausmäärät, ovat hyvällä tasolla ja keskimääräistä suuremmat eli paremmat kuin Etelä-Pohjanmaalla. Kokoelmamäärää on tietoisesti vähennetty, jotta varastot on saatu siivottua ja tehtyä tilaa uudelle aineistolle. Esimerkiksi dekkarit-hyllystä on poistettu vuonna 2025 noin 200 kirjaa, joita ei ole lainattu kahdeksaan vuoteen. Näyttelytoiminta on aktiivista ja tarkoitus on pitää se samalla tasolla, vähintään kuukausittain vaihtuva näyttely.

Tilasto kirjastotoimesta:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kokoelma	60 227	61 098	60 709	54 880	54 814	54 039	52 628
Lainat	51 525	48 205	36 682	43 956	44 170	44 523	44 771
Käynnit	39 992	38 812	30 788	34 139	36 018	40 999	45 650
Aukiolotunnit	3 783	4 760	3 591	4 922	5 362	5 362	5 094
Lainoja / asukas	16,41	15,66	12,24	15,03	15,41	15,79	16,05
Näyttelyt*	21	22	15	23	18	16	19
Tapahtumat*	32	24	7	31	48	45	45

Omatoimikirjasto otettiin käyttöön kesäkuussa 2018.

Suunnitelmavuodet 2027–2028

Pyritään pitämään yllä kirjaston kulttuuritoiminta näyttelyineen ja tapahtumineen. Osallistutaan kirjaston toimintaa tukeviin ja kehittäviin hankkeisiin.

Tavoitteet	Mittari	Tavoitetaso
Kirjastostrategia	Strategia valmis	Kirjaston oma strategia, joka pohjaa ja sopii kunnan muihin strategioihin ja suunnitelmiin
Uutena digitointipalvelu	Digitointilaite asiakkaiden käytössä - opastus kirjallisena ja tarvittaessa henkilökohtaisena ohjauksena	Asiakkaat voivat digitoida omia videokasettejaan digiversioksi esim. tietokonetta varten.

Talous

Kirjasto	TP 2024	TA+MU 2025	TA 2026	%-muutos
Toimintatuotot				
Toimintamenot				
Toimintakate				

4.3.7 Vapaa-aika

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus:

Vapaa-aikatoimen tehtävä on valvoa kuntalaisten oikeutta yhdenvertaiseen osallistumismahdollisuuteen ja turvata asiakkaiden lakisääteisten palveluiden toteutuminen ja tuottaminen huomioiden liikunta-, nuoriso ja kulttuurilait. Vapaa-aikapalveluiden tavoitteena on edistää asukkaiden kokonaisvaltaista terveyttä ja hyvinvointia, kehittää palveluita sekä arvioida toiminnan vaikuttavuutta.

Vapaa-aikapalvelut tunnistavat toiminnassaan kaksi eri asiakkuustasoa, omaehtoiseen osallistumisen ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen kannustava taso sekä omaehtoista osallistumista ja hyvinvointia ylläpitävä taso. Kannustavan tason toiminta pyrkii edistämään osallistumista niillä asiakasryhmiä, jotka eivät ole palvelujen parissa - viestintä, palveluiden järjestämisen moniammatillisesti hyvinvointialueen yhdyspintatyö huomioiden sekä yleinen fyysinen ja sosiaalinen aktivointi. Ylläpitävän tason toiminta kohdentuu asiakasryhmille, jotka ovat aktiivisia palvelunkäyttäjiä sekä palveluita tuottavia yhteisöjä tai järjestöjä - avustukset ja palkitsemiset, fyysisen ja henkisen palveluinfra ylläpitäminen ja kehittäminen kuten liikuntapaikat, harrastetilat tai sidosryhmäyhteistoiminta.

Toiminnalliset tavoitteet:

Vapaa-aikapalveluiden kaikki toimialojen kulttuuri-, nuoriso- sekä liikuntapalveluiden tavoitteena on lisätä yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Vapaa-aikatoimen yksi päätavoite on lähteä toteuttamaan vuonna 2025 valmistuvaa strategiatyötä, joka toimii ohjaavana kokonaisuutena tulevalle toiminnalle ja kehittämiselle. Vapaa-aikatoimi vastaa omalta osaltaan kunnan laajasta hyvinvoinnin edistämistyön toteuttamisesta (raportointi, suunnittelu, HYTE-kerroin prosessikehittäminen) yhdessä kunnan muiden toimialojen sekä kunnan sidosryhmien kanssa. HYTE-kerroin prosessi-indikaattoreista liikunnan ja kulttuurin osalta toteutuvat kaikki 6 kpl painottuvaa indikaattoria. Vuonna 2026 HYTE-työn tavoitteena on hyödyntää Kuntamaisema -työkalua ja luoda Power BI näkymä tehostamaan ja laaduntamaan hyvinvointisuunnittelun prosesseja ja niiden johtamista (suunnittelu, kehittäminen ja raportointi).

Liikuntapalvelut:

Liikuntapalveluiden keskeisin tavoite on laatia vuonna 2025 valmistuneen vapaa-aikastrategian osaksi liikunnan kehittämisohjelma tai poikkihallinnollinen liikkumisohjelma, jossa käsitellään muun muassa seuraavia teemoja: liikunnan olosuhteiden kehittämissuunnitelma, liikunnan palveluverkkoselvitys ja poikkihallinnollinen liikkumisohjelma.

Talousarviovuoden 2026 muut tavoitteet:

- Eläkeläiskortti-mallin käyttöön ottaminen kuntosalipalveluissa
- Kuntosalikäyttäjämäärien lisääminen noin 20 % vuodesta 2025
- Vuonna 2025 alkaneen Polku seuratoimintaan –hankkeen toiminnan vakiinnuttaminen osaksi harrastetakuun alaista toimintaan
- Liikkuvat -ohjelman alaisen toiminnan käynnistäminen osaksi varhaiskasvatusta – koulutukset, puheeksiotto, liikkumista tukevan toimintakulttuurin lisääminen, perheiden liikuntaneuvonta

Nuorisopalvelut:

Nuorisopalveluiden keskeisin tavoite on tuottaa koulunuorisotyön hankkeen yhteydessä nivelvaihteyhön tavoitteellinen suunnitelma monialaisen yhteistyön kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen osaksi kouluissa, oppilaitoksissa ja vapaa-ajan kohdennetuissa pienryhmissä toteutettavaa nivelvaihteyötä.

Talousarviovuoden 2026 muut tavoitteet:

- Uusien nuorisotilojen toiminnan kehittäminen, mikäli Lappajärven kunnan nuorisotilat joutuvat siirtymään nykyisestä tiloista pois loppuvuodesta 2025.
- Kohdennetun pienryhmätoiminnan lisääminen koulunuorisotyö -hankkeen yhteydessä huomioiden myös maahanmuuttajataustaiset sekä jatko-opintojen ulkopuolelle jäävät nuoret.

Kulttuuripalvelut:

Kulttuuripalveluiden vuoden keskeisin tavoite on lähteä toteuttamaan vuonna 2025 valmistuva kulttuurihyvinvointisuunnitelman yhteydessä syntyviä uusia toimintamalleja kulttuurihyvinvointia edistäviä jatkuvia palveluita ja toimintoja. Vuoden 2026 toimenpiteiden kohderyhmänä ovat eläkeikäiset ja sitä iäkkäämmät kuntalaiset.

Talousarviovuoden 2026 muut tavoitteet:

- Kalastusmuseo –hankkeen toteuttaminen, mikäli sidosryhmätoimijan hankehakemus saa Leader-rahoituksen.
- Onnintuvan kesätaidenäyttelytoiminnan kehittäminen - pienet hankinnat Onnintuvan rakennukseen.

Suunnitelmavuodet 2027 - 2028:

Liikunnan olosuhteiden kehittäminen vuonna 2025 valmistuneen strategian ja 2026 valmistuneen liikunnan kehittämisohjelman mukaan.

Tavoitteet	Mittari	Tavoitetaso
------------	---------	-------------

Liikunnan kehittämisohjelma osaksi vapaa-aikatoimen strategiaa	Liikunnan kehittämisohjelman valmistuminen	Liikunnan kehittämisohjelma valmistuu vuoden 2026 aikana
Lappajärven kunnan nuorisopalveluihin nivelvaihteyden suunnitelma monialaisen yhteistyön kehittämiseen ja sen vakiinnuttamiseen osaksi kouluissa, oppilaitoksissa ja vapaa-ajan kohdennetuissa pienryhmissä	Nivelvaihteyden suunnitelman valmistuminen	Nivelvaihteyden suunnitelma valmistuu vuoden 2026 aikana
Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen eläkeikäisillä ja vanhemmilla kuntalaisilla	Syntykö uusia kulttuurihyvinvointia edistäviä palveluita tai toimintoja kohderyhmälle	Lappajärven kunnan kulttuuripalvelut alkavat toteuttamaan yhteistyökumppaneiden kanssa kahta uutta jatkuvaa toimintaa kohderyhmään kuuluville kuntalaisille

Talous

Vapaa-aikatoimi	TP 2024	TA+MU 2025	TA 2026	%-muutos
Toimintatuotot				
Toimintamenot				
Toimintakate				

4.3.8 Varhaiskasvatus

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus:

Alajärven kaupunki tuottaa oman varhaiskasvatuksensa lisäksi Lappajärven kunnan varhaiskasvatuspalvelut. Toiminta järjestetään varhaiskasvatuslain mukaisesti ja kuntien määrittämässä laajuudessa. Henkilöstö on Alajärven kaupungin palveluksessa, ja Alajärven kaupunki hankkii lasten hoidossa, kasvatuksessa ja opetuksessa tarvittavat materiaalit, ohjelmistot ja välineet. Alajärven kaupunki tilaa Lappajärven kunnan tekniseltä toimelta puhtaanapidon ja ruokahuollon sekä vuokraa Lappajärven kunnalta palveluiden tuottamiseen tarvittavat tilat ja irtaimiston.

Toiminnalliset tavoitteet:

Lappajärvellä varhaiskasvatusta tarjotaan Ullanlinnan päiväkodissa, jossa toimii tällä hetkellä kolme lapsiryhmää, ja lisäksi Kastehelmet etäyksikössä on yksi ryhmä. Toimintakaudella 2025–2026 varhaiskasvatuspaikkojen määrä vastaa alueen tarpeita. Mikäli varhaiskasvatukseen hakeutuvien

lasten määrä laskee, voidaan keväällä 2026 pohtia yhden lapsiryhmän vähentämistä seuraavalta toimikaudelta.

Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa ei enää velvoiteta olevan kunnissa. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistus valmistunee vuoden 2025 loppuun mennessä ja paikallinen päivitys saatetaan loppuun tämän jälkeen yhteiseksi toimintaa ohjaavaksi asiakirjaksi. Tasa-arvosuunnitelma laaditaan 2025–2026 jokaisessa yksikössä vastaamaan yksikön tarpeita sekä ohjeistamaan toimintaa veloitteen mukaiseksi.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön hyvinvoinnin tulee olla keskeisessä asemassa kuluvalle toimintakaudella. Jatkuva hyvinvoinnin tukeminen ja systemaattinen työyhteisön jaksamisen seuranta edistävät varhaiskasvatuksen laadun säilymistä. Varmistetaan henkilöstön perehdytys Populus-perehdytysohjelmistolla.

Varhaiskasvatuksen erityisopetusta tehostetaan hankerahoituksen turvin. Alueella varhaista tukea annetaan kolmannen varhaiskasvatuksen erityisopettajan myötä. Varhaiskasvatuksen teemoina ovat tänä vuonna osallistuminen ja vaikuttaminen sekä leikki – lapsen tärkein tehtävä. Leikkialueet ovat valloittaneet lisää alaa varhaiskasvatuksen tiloista. Lapsilähtöinen ideointi kulkee korostetusti toiminnassa toimintakauden aikana.

Tavoitteet	Mittari	Tavoitetaso
Laadukas ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti järjestetty varhaiskasvatus.	Henkilöstön kelpoisuus Vuoden 2030 lakivelvoite	Kaikilla kasvattajilla varhaiskasvatustilain mukainen kelpoisuus. Henkilöstöön rekrytoidaan varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja.
Erityisvarhaiskasvatuksen tehostaminen	Erityisopettajan palveluiden saatavuus ja tuki.	Resurssoinnilla lisätään palvelun mahdollistuminen koko alueelle
Organisaatiomuutosten prosessointi	Henkilöstön hyvinvoinnin seuraaminen Toiminnan normalisoiminen	Kehityskeskustelut koko henkilöstölle. Organisaation muutoksesta johtuvan toiminnan seuraaminen.

Suunnitelmavuodet 2027 - 2028:

Varhaiskasvatusyksiköiden toiminnan tarkastelu huomioiden lapsien syntyvyys. Varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen ja ylläpitäminen on keskeisessä asemassa. Jatkuva

hyvinvoinnin tukeminen ja systemaattinen työyhteisön jaksamisen seuranta edistävät
varhaiskasvatuksen laadun säilymistä. Varhainen puuttuminen ja riittävä tuki lapsen kasvun tukena.